

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในนานาอารยประเทศทั่วโลก มีระบบกฎหมายที่ใช้กันอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์ ซึ่งมีระบบกฎหมายทั้ง 2 ระบบนี้ มีสิ่งที่แตกต่างกันในระบบกฎหมายก็คือ ระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาในแต่ละระบบจะมีบทบาทเช่นใด ซึ่งระบบการค้นหาความจริงในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์ มีระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาที่แตกต่างกันไป ดังนี้

1. ระบบคอมมอนลอว์ โดยที่แต่เดิมการดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) ดังนั้น การดำเนินการค้นหาความจริงในศาล จึงดำเนินไปในรูปแบบของการต่อสู้กันระหว่างคู่ความ ที่เรียกว่า Adversarial System กล่าวคือ ทั้งฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลยต้องนำเสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาล โดยศาลจะต้องมีหน้าที่รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดโดยไม่เข้าไปแทรกแซงการสืบพยาน ศาลจึงมีบทบาทที่ต้องวางเฉย (passive) ประหนึ่งกรรมการตัดสินคดีนั้นๆ¹ ศาลจะไม่มีหน้าที่ในการสืบพยานหลักฐานในการวินิจฉัยความจริงในคดี และไม่มีหน้าที่ที่กำหนดประเด็นข้อกฎหมายที่ได้แย้งกัน เพราะหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นหน้าที่ของคู่ความซึ่งจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือตามที่ศาลสั่ง ถ้าคู่ความใดไม่พิสูจน์ข้อเท็จจริงใดซึ่งตนมีหน้าที่ ก็ยอมแพ้ในประเด็นข้อนั้น² โดยเหตุนี้ การรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ จึงเต็มไปด้วยหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการที่จะอนุญาตให้นำสืบพยานหรือไม่ หรือหลักเกณฑ์ในการที่จะรับฟัง หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นๆ

2. ระบบซีวิลลอว์ การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ (State prosecution) ดังนั้น การดำเนินการค้นหาความจริงในศาลจึงดำเนินไปในรูปแบบของการค้นหาความจริงโดยศาล ที่เรียกว่า Examination system กล่าวคือ ศาลมีหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีอาญาโดยพิจารณาจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และสามารถสืบพยาน หรือสืบพยานเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่โจทก์นำเสนอ ส่วนคู่ความคือ ฝ่ายโจทก์ และฝ่ายจำเลยจึงมี

¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2548). การนำรูปแบบการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาพัฒนารูปแบบการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป. หน้า 56.

² สมทรัพย์ นำอำนาจ. (2541). บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นหาความจริงในคดีอาญา. หน้า 7.

บทบาทเพียงการกระตุ้นให้มีการสืบพยานเท่านั้น ในระบบนี้ ศาลจึงมีบทบาทในการค้นหาความจริงไม่ใช่ คู่ความ ดังนั้นศาลในระบบ Civil Law จึงมีบทบาทที่กระตือรือร้นในการค้นหาความจริง (Active) โดยเหตุนี้การรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ จึงไม่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัด ซึ่งเป็นไปตามหลักความเป็นอิสระในการเสนอพยานหลักฐาน³

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย ซึ่งระบบการค้นหาความจริงก็ควรจะเป็น เช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบเดียวกันที่บทบาทของศาลในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ศาลมีบทบาทหลักในการค้นหาความจริง(Active) ซึ่งตรงกับหลักที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย จะเห็นได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง ทั้งที่เป็นการใช้ดุลพินิจตามคำร้องขอของกลุ่มความที่ขอให้มีการสืบพยานเพิ่มเติม (มาตรา 228) หรือการริเริ่มดุลพินิจของศาลเอง เช่น อำนาจของศาลเป็นผู้สืบพยาน (มาตรา 229) การสืบเพิ่มเติมโดยพลผลการของศาลระหว่างพิจารณาคดี (มาตรา 228) การเดินเผชิญสืบ (มาตรา 230) ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยภายหลังจากที่โจทก์สืบพยานเสร็จ (มาตรา 175) การตั้งคดีสืบพยานของศาลระหว่างพิจารณาคดี ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีก (มาตรา 174 วรรค 4) การจัดหาทนายให้จำเลย (มาตรา 173) การที่ศาลมีอำนาจถามโจทก์ จำเลย หรือพยานคนใดก็ได้ระหว่างพิจารณา (มาตรา 235) การสืบพยานเด็กศาลเป็นผู้ถามพยานด้วยตัวศาลเอง (มาตรา 172 ตรี(1)) อำนาจศาลในการไต่สวนการตาย (มาตรา150 วรรค9) เหล่านี้เป็นต้น

ฉะนั้นในวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ จะได้ทำการศึกษาถึงบทบาทการค้นหาความจริงของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ทั้งนี้จะได้วิเคราะห์เทียบเคียงกับกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของนักการเมืองและหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศเยอรมนีเพื่อหาแนวทางในทางวิชาการเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษากระบวนการดำเนินคดีอาญาของศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

³สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2548). เล่มเดิม. หน้า 57.

2. ศึกษาวิเคราะห์หลักการดำเนินคดีอาญาของศาลชั้นต้นไทย เพื่อพิจารณาบทบาทในการค้นหาความจริงที่ถูกต้อง

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ระบบการค้นหาความจริงของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหา ที่มีวิธีการค้นหาความจริงโดยรัฐ ซึ่งบทบาทของทุกองค์กรของรัฐต้องมีการร่วมมือในการค้นหาความจริง โดยเฉพาะบทบาทของศาลชั้นต้นที่มีหน้าที่หลักในการค้นหาความจริง โดยศาลต้องมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง การพิจารณาหลักฐานต้องค้นหาความจริงด้วยตัวศาลเองจนเป็นที่พอใจ และมีอำนาจค้นหาความจริงได้ทุกวิถีทาง โดยการพิจารณาจากพยานหลักฐานทั้งโจทก์และจำเลย ศาลไม่ควรวางเฉยในการสืบพยาน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาบทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริงในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

1.5 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร(Documentary research) เพื่อทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาตามขอบเขตการศึกษา โดยพิจารณาจากบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเน้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเศอรัมนี้ ตลอดจนระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและคำพิพากษาฎีกา ฯลฯ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงระบบการดำเนินคดีอาญาของศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย
2. เพื่อทราบถึงบทบาทของศาลชั้นต้นในการค้นหาความจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย

DRU